

Starostwo Powiatowe w Kędzierzynie-Koźlu
Pl. Wolności 2
47-220 Kędzierzyn-Koźle

**POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
POWIATU KĘDZIERZYN-KOŹLE
na lata 2011-2014**

Kędzierzyn-Koźle 2009

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

SPIS TREŚCI

1	Wstęp	3
2	Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami	4
3	Uwarunkowania formalno-prawne ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz podział kompetencji w zakresie ochrony dóbr kultury ze szczególnym uwzględnieniem Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	4
3.1	Akty prawne	4
3.2	Organy ochrony zabytków	9
3.3	Zadania i kompetencje organów powiatu w zakresie opieki nad zabytkami	10
3.4	Cele programów w świetle Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	11
4	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	12
4.1	Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	12
4.2	Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	17
5	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	18
5.1	Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu (analiza dokumentów programowych powiatu)	18
6	Ogólna charakterystyka powiatu i jego zasobów dziedzictwa kulturowego	19
6.1	Krajobraz kulturowy – czynniki decydujące o specyfice powiatu	19
	Struktura administracyjna	
	Warunki topograficzne i społeczno-demograficzne	
	Przyroda powiatu	
6.2	Zabytki nieruchome	25
6.2.1	Obszary zabytkowe – układy urbanistyczne i ruralistyczne	25
6.2.2	Zespoły pałacowo-parkowe z folwarkami	28
6.2.3	Parki i ogrody - atrakcyjne składniki krajobrazu kulturowego powiatu	50
6.2.4	Architektura sakralna – kościoły murowane, kościoły drewniane	53
6.2.5	Kaplice i kapliczki, zabudowania parafialne	68
6.2.6	Budownictwo miejskie	84
6.2.7	Budownictwo wiejskie	89
6.2.8	Zabytki techniki i budownictwo obronne	95
6.3	Zabytki ruchome	101
6.4	Zabytki archeologiczne	117
6.5	Zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony.	118
6.6	Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	126
6.7	Zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu	127
6.8	Zabytki nieruchome stanowiące własność powiatu	128
6.9	Ocena stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	128
7	Założenia programowe	129
7.1	Priorytety programu opieki	129
7.2	Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	132
7.3	Realizacja i finansowanie przez powiat zadań z zakresu ochrony zabytków	132
8	Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	134
9	Monitoring	134
10	Załączniki	135

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŻŁE NA LATA 2011-2014

1. WSTĘP

Przedmiotem Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami jest dziedzictwo kulturowe znajdujące się w granicach administracyjnych powiatu Kędzierzyn-Koźle, natomiast celem jest stworzenie strategii ochrony zabytków środkami optymalnymi i dostępnymi przez powiat, zarówno prawnymi jak i finansowymi (przeznaczenie części budżetu powiatu na ochronę zabytków).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2011-2014 został opracowany celem realizacji zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 r. nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Stanowi podwalinę współpracy między samorządem powiatowym, samorządami gminnymi, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Kierunek podejmowanych przez powiat działań określa powiatowy program opieki nad zabytkami. Wskazuje on działania zmierzające do poprawy stanu zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o zasoby i walory powiatu.

Dziedzictwo kulturowe stanowi o indywidualności krajobrazu i tożsamości regionalnej, ale też o atrakcyjności ekonomicznej regionu. Procesy rozwojowe zachodząc powinny przy zapewnieniu warunków trwania i wzbogacania materialnego dziedzictwa kulturowego. Zabytki mogą skupiać inicjatywy lokalne, generować rozwój ekonomiczny i społeczny oraz przyczynić się do podniesienia walorów turystycznych regionu. Zabytki są dobrem nie tylko ogólnonarodowym, ale przede wszystkim regionalnym, są znakami tożsamości społeczeństwa lokalnego, a właściwie docenione i wykorzystane mogą przyczynić się promocji miejscowości i regionu. Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków, dbanie o należyty stan ich zachowania jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców powiatu. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. Zabytki, ślady działalności ludzkiej są niezastąpionym źródłem informacji o życiu i działaniach naszych przodków oraz o historycznym rozwoju twórczości artystycznej i technicznej, mogą też być podstawą kreowania dobrego wizerunku powiatu. Zabytki są zasobami nieodwracalnymi decydującymi o tożsamości miejsca. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest nie tylko koniecznością przewidzianą ustawą, ale przede wszystkim potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy o zabytkach oraz we wspieraniu właścicieli w aktywnym dbaniu o ich dobrą kondycję. Miejsce nigdy nie będzie atrakcyjne dla turysty, jeżeli jego zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. To urok zadbanych zabytków, ulicznych zaułków i parków tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca, do którego z chęcią powraca turysta. Kultura i tradycja naszego regionu, malownicze położenie geograficzne oraz zabytki tworzą niepowtarzalny produkt turystyczny, który jest znaczącym elementem rozwoju powiatu.

Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej państwa. Zachowanie dziedzictwa kulturowego jest działaniem realizowanym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji i humanizacji społeczeństwa oraz jego kulturowej identyfikacji. Nie bez znaczenia pozostaje również wartość materialna zabytków, a w przypadku zabytków budownictwa, ich istotny wpływ na sfery ekonomii i gospodarki.

Powiatowy program opieki nad zabytkami na lata 2011-2014 jest dokumentem stanowiącym podstawę do kreowania i realizowania działań podejmowanych przez powiat w celu ochrony zabytków znajdujących się na jego terenie oraz do podejmowania zadań finansowych w tym zakresie, co zgodnie jest z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z 8 marca 1990 o samorządzie (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.). Dbalność o spuściznę kulturową, o należyty stan i atrakcyjny wygląd zabytków jest obywatelskim obowiązkiem i potrzebą społeczną. Państwo realizuje swoje obowiązki względem zabytków między innymi za pośrednictwem organów samorządowych różnego szczebla. W tym względzie władzom powiatu przypisana została istotna rola w kreowaniu ochrony dziedzictwa kulturowego na podległych jej terenach.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŻŁE NA LATA 2011-2014

Podstawą merytoryczną programu jest sprecyzowanie przedmiotu działania, czyli wyspecyfikowanie najwartościowszych dla powiatu obiektów o wartościach architektonicznych, stylistycznych, historycznych i kulturowych, ze szczególnym uwzględnieniem walorów regionalnych czyli właściwa identyfikacja krajobrazu kulturowego. Właściwe określenie zasobów zabytkowych, wskazanie obiektów o unikalnych cechach stylistycznych i wysokich wartościach architektonicznych, a także świadczących o specyfice regionalnego budownictwa i lokalnej tożsamości kulturowej jest warunkiem koniecznym i niezbędnym w formowaniu priorytetów i programów w zakresie ochrony dóbr kultury.

Formułując Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kędzierzyn-Koźle na lata 2011-2014 przyjęto zadania należące z mocy ustawy do obowiązków powiatu, m. in. opieki nad zabytkami, do których powiat kędzierzyńsko-kozielski posiada tytuł prawny oraz zarysowano ogólną politykę powiatu w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji poszczególnych gmin i praw właścicieli.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Podstawą prawną sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568).

1. Zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat program opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1 cyt. wyżej ustawy).
2. Powiatowy program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez radę powiatu, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (ust. 3 cyt. wyżej ustawy).
3. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym (ust. 4 cyt. wyżej ustawy).
4. Z realizacji programu zarząd powiatu sporządza, co dwa lata, sprawozdanie, które przedstawia na radzie powiatu (ust. 5 cyt. wyżej ustawy).

3. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI ORAZ PODZIAŁ KOMPETENCJI W ZAKRESIE OCHRONY DÓBR KULTURY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM USTAWY Z DNIA 23 LIPCA 2003 R. O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI.

3.1 Akty prawne

I Na dziedzictwo kulturowe składają się dobra kultury, dobra natury a także dorobek duchowy poprzednich pokoleń. Zabytki - dobra kultury materialnej, będące świadectwem działalności człowieka w minionych epokach - stanowią integralną część tego dziedzictwa i ich ochrona została zadeklarowana jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 Konstytucji RP).

II Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Określa ona zasady i warunki ochrony zabytków, m.in. kompetencje organów ochrony zabytków, prawa i obowiązki właścicieli zabytków, formy finansowania opieki nad zabytkami, sposób ich ewidencjonowania itp.

Ustawa wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

- zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska"

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury" (art. 5).

Ponadto ustawa definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejże ustawy, ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- *zabytki nieruchome będące w szczególności:*

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- *zabytki ruchome będące w szczególności:*

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczędiami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 z 2001 r., Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- *zabytki archeologiczne będące w szczególności:*

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej" (art. 6.1.).

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6.2.). Ustawa określa także formy i sposób ochrony zabytków.

Formami ochrony zabytków są:

1. Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków.
 - Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna.
 - Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę. Sprawy te reguluje w/w ustawa oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14.05.2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2004 r., Nr 124, poz. 1305)
2. Uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego (po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków).
3. Utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez Radę Gminy.
4. Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględniające w szczególności ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, parków kulturowych (ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym /Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm./). W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wykonuje się obligatoryjnie dla całej gminy, ale nie jest ono powszechnie obowiązującym przepisem gminnym (art. 6 ust. 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - Dz.U. Nr 80, poz. 717) a jedynie wewnętrznym zobowiązaniem władz gminy, czyli tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego. W myśl przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym głównym zadaniem studium jest określenie polityki

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

przestrzennej gminy (art. 6 ust. 1) z uwzględnieniem, m.in. uwarunkowań wynikających z przepisów szczegółowych dotyczących występowania obiektów i terenów chronionych.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków
- innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- parków kulturowych

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która stanowi podstawę do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami. Ewidencja ta jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych Wojewódzką ewidencją zabytków (art. 21 i 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568). Ujęcie zabytku nieruchomego w Gminnej Ewidencji zabytków samo w sobie nie stanowi formy jego ochrony, jednakże – obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia oraz parków kulturowych – stanowi podstawę do objęcia tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Do obowiązków wójta, burmistrza, prezydenta lub zarządu powiatu należy w szczególności:

- sporządzanie (na okres 4 lat) programu opieki nad zabytkami (Art. 87);
- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego województwa (Art. 18 i 19).
- program służy celom określonym w *Ustawie* (wymienionym w kolejnym rozdziale niniejszego opracowania),
- program przyjmuje rada powiatu, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu zarząd powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie, które następnie przedstawia radzie powiatu.

W polskim ustawodawstwie zagadnienia związane z zabytkami regulują następujące akty prawne:

Ustawy:

1. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880),
5. ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
6. ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 Nr 13, poz. 123),
7. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

1. ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

2. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

1. ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.)

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. z 2004 r. Nr 150, poz. 1579).
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 940).
- 3) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153).
- 4) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304)
- 5) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz. U. z 2004 r. Nr 84, poz. 789).
- 6) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1305).
- 7) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259).
- 8) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650).

Inne:

- 1) Europejska Konwencja Kulturalna przyjęta w Paryżu 19grudnia 1954 r.
- 2) Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego podpisana w Hadze 14 maja 1954 r.
- 3) Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych (Karta Wenecka) przyjęta w Wenecji w dniach 25-31 maja 1964 r.
- 4) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego podpisana w Paryżu w 1972 r.
- 5) Międzynarodowa Karta Ogrodów IFLA-ICOMOS (Karta Florencka przyjęta 15 grudnia 1981 r.)
- 6) Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564).
- 7) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190 i 191).
- 8) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972 r.
- 9) Europejska Konwencja Krajobrazowa podpisana 21 grudnia 2001 r.

3.2 Organy ochrony zabytków.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) w art. 89 wymienia organy ochrony zabytków, tj. ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewodę, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Zgodnie z art. 90. ustawy Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy w szczególności:

- 1) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 3) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
- 4) prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- 5) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- 7) sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
- 8) promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
- 9) organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
- 10) organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
- 11) opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami"
- 12) współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
- 13) organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- 14) podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności:

- 1) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) sporządzanie, w ramach przyznaných środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- 3) prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- 4) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- 5) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych zadań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 7) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- 8) upowszechnianie wiedzy o zabytkach
- 9) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Do zadań Rady Ochrony Zabytków należy wydawanie opinii w sprawach dotyczących w szczególności:

- 1) założeń do projektu krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i projektu tego programu;
- 2) oceny realizacji zadań wynikających z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w odniesieniu do zabytków;
- 3) ochrony pomników historii;
- 4) projektów aktów prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniodawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach. Główna Komisja Konserwatorska wydaje, w szczególności, opinie w sprawach:

- 1) stosowania metod, technologii i materiałów niezbędnych dla ratowania zabytków;
- 2) prawidłowości i zasadności planowanych oraz przeprowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- 3) sposobu i zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla poszczególnych zabytków.

Istotną rolę w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami odgrywa również Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, posiadający ośrodki regionalne w poszczególnych województwach. Ośrodki zajmują się problematyką rozpoznawania, dokumentacji i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3.3 Zadania i kompetencje organów powiatu w zakresie opieki nad zabytkami.

Regulacje w zakresie zadań i kompetencji organów samorządu powiatowego w dziedzinie ochrony dóbr kultury zawarte są w dwóch ustawach:

1. Ustawa z dnia 15.06.1998 r. o samorządzie powiatowym
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

- ad. 1. Artykuł 4 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym zawiera generalną zasadę, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze podnadgminnym. Wśród zadań publicznych powiatu ustawodawca wymienia kulturę i ochronę dóbr kultury. Katalog ten ma charakter zamknięty, a jedynie przepis ustawy szczególnej może go rozszerzyć.
- ad. 2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w art.103 określa wyłączne kompetencje starosty w zakresie powierzania opiece społecznym opiekunom zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora starosta ustanawia społecznych opiekunów zabytków lub cofa takie ustanowienie. Równocześnie starosta prowadzi listę społecznych opiekunów zabytków. Osobie fizycznej pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków starosta wydaje legitymację społecznego opiekuna zabytków, natomiast osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków, starosta wydaje zaświadczenie, które zawiera informację o nadaniu uprawnień opiekuna
- Na mocy art. 12 ustawy starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.
- Zgodnie z art. 50 ust. 3 ustawy w przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub

